

№ 17.

Warszawa, dn. 23 kwietnia 1932 r.

Ogóln. zbioru № 524.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

TREŚĆ NUMERU: *Skutki niezgłaszania list płacy do Kas Chorych. — Bezrobocie i stan zatrudnienia w r. 1931. — Obniżka cen żelaza. — Z działalności Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego. — Zarobki robotników a ceny artykułów przemysłowych. — Powojenny ustrój społeczny. — Kursy najważniejszych papierów na giełdzie nowojorskiej. — Wiadomości z zagranicy. — Kronika. — Polski system urządzeń dymochłonnych. — Notatki. — Ceny. — Patenty.*

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERII

Biblioteka P. M. „Ursus“

SKUTKI NIEZGŁASZANIA LIST PŁACY DO KAS CHORYCH.

Zdarzają się wypadki, że Kasy Chorych w poszukiwaniu nowych źródeł dochodu dla ratowania coraz bardziej pogarszającej się sytuacji finansowej nakładają kary na pracodawców, którzy nie zgłosili list płacy, traktując niezgłoszenie listy płacy jako zaniechanie meldowania pracowników.

W powyższej sprawie Najwyższy Trybunał Administracyjny, wyrokiem z dn. 7 stycznia 1930 r. L. Rej. 2958/30, ustalił następującą tezę:

Niezgłoszenie list płacy samo przez się nie może być uważane za zaniechanie zgłoszenia pracowników.

Wspomniany wyrok opatrzone zostały następującymi motywami:

„Lista płacy jest — jak to wynika z jej istoty — jedynie stwierdzeniem, że wymienieni w niej pracownicy byli w danym okresie czasu zatrudnieni.

Jeżeli wobec tego przesyłanie list płacy Kasie Chorych ma w myśl umowy wyrażonej lub milczącej stanowić surogat zgłoszenia przyjęcia względnie zwolnienia pracowników, to dopiero z porównania list kolejno po sobie następujących Kasa może ustalić, którzy pracownicy zostali przyjęci, a którzy zostali zwolnieni, względnie, którzy pracują nadal w przedsiębiorstwie.

Wobec tego w razie, gdy pracodawca, który w myśl umowy przesyła Kasie Chorych listy płacy, zaniechał tego przesyłania przez pewien czas, Kasa Chorych jest, na zasadzie art. 51 ust. 1 ustawy, uprawniona wymierzać pracodawcy w dalszym ciągu składki ubezpieczeniowe za wszystkich pracowników, objętych ostatnio przesłaną listą płacy i to tak długo, dopóki pracodawca nie przedłoży nowej listy płacy, albo indywidualnie nie wymelduje pracowników, wymienionych w ostatnio przesłanej liście płacy.

Zaniechanie zatem przez pracodawcę przedkładania list płacy nie może być uważane za zaniechanie

zgłoszenia pracowników, oczywiście o tyle, o ile zatrudnieni w tym czasie pracownicy byli zgłoszeni listą dotyczącą ostatniego okresu poprzedniego. Jeżeli natomiast zatrudniono osoby, niewymienione w liście ostatniej, to Kasa mogłaby być uprawnioną do wymierzenia co do nich opłaty dodatkowej — rzecz jasna z zastrzeżeniem praw służących Starostwu, względnie Urzędowi Wojewódzkiemu, jako władzy, powołanej do orzekania w toku instancji“.

BEZROBOCIE I STAN ZATRUDNIENIA W R. 1931.

Rzut oka na liczby charakteryzujące sytuację rynku pracy w Polsce wskazuje dalsze skutki niszczącego działania kryzysu.

Miesiące	Liczba bezrobotnych			
	O g ó ł e m		W przem. metalowym	
	r. 1930	r. 1931	r. 1930	r. 1931
	w t y s i ą c a c h			
I	242,0	340,7	14,2	26,2
II	274,7	358,9	16,2	27,4
III	289,5	372,5	17,9	29,2
IV	271,2	351,7	18,3	28,6
V	224,9	313,1	16,7	25,8
VI	205,0	274,9	16,1	22,6
VII	193,7	255,2	16,1	21,3
VIII	173,6	246,4	14,7	21,2
IX	170,5	246,4	14,9	22,1
X	165,2	255,6	14,7	23,0
XI	209,9	266,0	17,4	25,5
XII	299,8	312,5	22,4	29,5

Liczby bezrobocia w r. 1930 były najwyższymi w szeregu poprzedzających lat. W r. 1931 liczba bezrobotnych rośnie dalej, osiągając najwyższe napięcie w końcu marca (około 380 tys.). W przemyśle metalowym, który należy do najbardziej dotkniętych skutkami kryzysu, liczba zarejestrowanych bezrobotnych, bardzo wysoka już na początku 1931 r., po spóźnionem i mocno ograniczonym ożywieniu sezonowym, znowu wzrosła w końcu roku ponad poziom z roku

poprzedniego. Z wyjątkiem ostatnich miesięcy wzrost ogólnej liczby bezrobotnych w r. 1931 ponad poziom z r. 1930 waha się w granicach 60 — 100 tys., w przemyśle metalowym jest stale bliski 10 tys.

Różnica w poziomie bezrobocia według danych urzędów pośrednictwa pracy w stosunku do r. 1930 maleje, jednak aktywność przemysłu nie podnosi się bynajmniej. Wskaźnik ogólny produkcji przemysłowej według Instytutu Badania Konjunktur i Cen wynosił (1925 r. — 1927 r. = 100) w styczniu 1930 r. 116,6, w maju 103,8, w październiku 109,7 i w grudniu 101,9, analogiczne wskaźniki dla r. 1931 brzmią 95,5, 92,9, 88,8 i 77,9.

Produkcja wykazuje silniejsze kurczenie się niż zanotowany przyrost niezatrudnionych rąk pracy na rynku pracy. Wskaźnik produkcji w przemyśle metalowym w końcu r. 1931 wynosił 72,3 podczas gdy w r. 1930 — 93,0.

Porównanie tych danych pozwala przypuszczać, że liczby zarejestrowanych bezrobotnych nie dają istotnego poglądu na sytuację rynku pracy. Wynika to zapewne z niezgłaszania się pewnej ilości bezrobotnych do rejestracji wobec nikłej nadziei na uzyskanie pracy lub zasiłku. Pewną rolę, chociaż dość nieznaczną, jak to wynika z ogłaszanych liczb, odegrała działalność Naczelnego Komitetu do spraw bezrobocia.

Blizszy rzeczywistości pogląd na stan rynku pracy dają liczby zatrudnionych, choć dane G. U. S. obejmują tylko większe zakłady pracy (od 20 zatrudnionych).

Miesiące	Zatrudnieni ogółem		Zatrudnieni w przemyśle metalowym	
	r. 1930	r. 1931	r. 1930	r. 1931
	w t y s i a c a c h			
I	757,4	634,8	82,9	62,0
II	736,5	625,9	79,9	59,7
III	725,0	624,5	79,9	59,6
IV	729,0	630,7	78,4	58,0
V	740,7	633,1	74,1	58,1
VI	732,8	642,3	74,7	58,5
VII	730,2	630,5	73,9	58,1
VIII	738,1	629,5	74,8	57,5
IX	734,4	629,5	77,0	57,7
X	767,9	651,2	75,2	56,8
XI	738,9	618,2	70,7	54,3
XII	652,3	536,4	62,3	47,3

Te liczby dają prawdziwie smutny obraz stanu gospodarczego: w ciągu całego roku 1931 zmniejsza się zatrudnienia w stosunku do roku 1930 przekraczała 100 tys. osób. W końcu r. 1931 wynosiła ona około 116 tys. osób, podczas gdy dane o bezrobociu stwierdzają wzrost bezrobotnych w tym czasie tylko o niepełną 13 tys.

Wahania w stanie bezrobocia w przemyśle metalowym w r. 1931 wykazują pewną poprawę, natomiast zatrudnienie wykazuje spadek z miesiąca na miesiąc, który w końcu roku doprowadził do liczby 47,3 tys. podczas gdy jeszcze w końcu r. 1930 było zatrudnionych 62,3 tys. osób a np. w r. 1928 około 100 tys.

Dodać trzeba, iż w liczbach zatrudnionych mieści się dość duży odsetek pracujących niepełną ilość dni pracy w tygodniu. Odsetek ten w ciągu r. 1931 przekraczał stale w przemyśle przetwórczym 20%, a w końcu roku przekroczył nawet 30%.

W styczniu b. r. liczba częściowo bezrobotnych osiągnęła 40,4% ogółu zatrudnionych w przemyśle

przetwórczym, przyczem odsetek ten wynosił w przemyśle włókienniczym 55,2%, odzieżowym — 46,1%, spożywczym — 42,6%, papierniczym — 38,8%, metalowym — 35,1%, skórzany — 33,7%, chemicznym — 29,1% i t. p.

J. B.

OBNIŻKA CEN ŻELAZA.

Dnia 12 b. m. odbyła się pod przewodnictwem Dyrektora Departamentu Górniczo-Hutniczego P. Czesława Pechego, konferencja przedstawicieli Rządu i hutnictwa żelaznego, w czasie której przedstawiciele hutnictwa oświadczyli, że cena żelaza sztabowego zostanie obniżona o 10%, t. j. o zł 35.— na tonnie. Cena tonny żelaza sztabowego wyniesie zatem zł 315. Do tej ceny został przystosowany cennik na inne wytwory hutnicze.

Nowy cennik Syndykatu Polskich Hut Żelaznych podamy w najbliższym numerze „Przemysłu Metalowego“.

Obniżka ceny żelaza handlowego ma duże znaczenie dla żelaznego przemysłu przetwórczego, który w ten sposób będzie miał możliwość obniżenia kosztów swej produkcji.

Wreszcie, zaznaczyć należy, iż aczkolwiek obniżka ceny żelaza zmniejsza na rynkach światowych rozpiętość między ceną polskiego żelaza a cenami eksportowymi żelaza, to jednak różnica ta pozostanie jeszcze bardzo znaczna.

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła, Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego wystawił w mies. marcu 1932 roku zaświadczenia eksportowe na wywóz zagranicę następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego:

	Waga w kg.	Wartość w zł.
1. Odlewy żeliwne		
a) rury żeliwne	22 100	7 330
b) odlewy budowlane	51 917	47 100
	74 017	54 430
2. Maszyny i narzędzia rolnicze	—	—
3. Wyroby ze stali szlachetnej	223	1 919
4. Blacha pokryta cynkiem	—	—
5. Wyroby kotlarskie i konstrukcje żelazne	—	—
6. Wyroby z blachy	—	—
7. Naczynia blaszane emaljowane	101 456	172 034
8. Druł żelazny	—	—
9. Gwoździe	—	—
10. Wyroby żelazne i stalowe		
a) śruby	21 502	15 033
b) podkółki	—	—
c) haki do szyn	78 175	50 720
11. Butle stalowe	—	—
12. Hacle	—	—
13. Wagony towarowe	—	—
14. Parowozy	963 119	2 852 709
15. Części parowozowe specjalne	21 340	82 558
16. Inne części parowozów i wagonów	31 515	70 178
17. Tendry	—	—
18. Rury kompensacyjne	—	—
19. Przewody rurowe	—	—
20. Maszyny włókiennicze	40 337	152 604

Ogółem w mies. marcu wywieziono 1 331 684 3 452 185

ZAROBKI ROBOTNIKÓW A CENY ARTYKUŁÓW PRZEMYSŁOWYCH.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego płace zasadnicze robotników w przemyśle metalowym wynosiły:

	1929 r.	1931 r.	marzec 1932 r.
<i>w Warszawie:</i>			
Rzemieślnicy	8,40	8,40	8,40
Pomoc fachowa	6,24	6,24	6,24
Robotnicy niewykw.	5,52	5,52	5,52
<i>w Poznaniu:</i>			
Rzemieślnicy	9,16	9,04	8,40
Robotnicy przyuczeni	6,96	6,94	6,40
Robotnicy niewykw.	6,59	6,56	6,08
<i>na Górnym Śląsku:</i>			
Rzemieślnicy	8,23	8,57	8,34
Pomoc fachowa	7,16	7,47	7,27
Robotnicy niewykw.	5,72	5,96	5,80

Jak wiadomo, w Warszawie stawki minimalne płac roboczych pozostają bez zmiany od października 1928 r. (na podstawie umowy zbiorowej), w Poznaniu one około połowę spadły, a na Górnym Śląsku nawet nieco wzrosły.

Jak się teraz na tle tych zarobków przedstawiają wskaźniki kosztów żywności w miastach?

Jeśli rok 1927 weźmiemy za podstawę jako 100, to średni wskaźnik utrzymania dla wszystkich miast wyniósł w lutym r. b. 63,3.

W województwie warszawskim wskaźnik kosztów żywności wyniósł w lutym r. b. 62,5, w poznańskim — 61,0, na Śląsku — 64,0.

Widzimy, że od roku 1927 ceny artykułów żywnościowych spadły bardzo znacznie.

Wreszcie ciekawe są dane, dotyczące hurtowych cen artykułów przemysłowych. Przyjąwszy za podstawę rok 1927 jako 100, otrzymamy wskaźnik cen hurtowych na wymienione artykuły w marcu 1931 roku 83,4, a w marcu r. b. — 72,2.

Z powyższych zestawień wynika, że w przemyśle metalowym minimalne płace robocze nie uległy niższe, pomimo zmniejszonych kosztów utrzymania i pomimo znacznego spadku cen artykułów przemysłowych.

POWOJENNY USTRÓJ SPOŁECZNY.

Nakładem własnym ukazało się sprawozdanie „Związku Pracodawców na obszar województwa poznańskiego”, Tow. zap. za rok 1931.

Sprawozdanie zawiera ciekawe uwagi o powojennym ustroju społecznym, które podajemy poniżej w streszczeniu.

Po wielkiej wojnie doszły do władzy elementy, nad wyraz wrogo usposobione do kapitału. Elementy te przepojone egoizmem i chęcią niepohamowaną dzierżenia władzy, starały się bezkrytycznym masom świata pracy wpoić myśl, że kapitał prywatny to wróg przedstawicieli pracy, to wróg robotnika. Wobec czego leży w interesie „pracy” aby obezwładnić „kapitał” i jego przedstawicieli, aby osadzić „kapitał” na martwym punkcie. Starano się dalej wpoić w ludzi, że można urządzić życie społeczne na modłę idealną, że można wszystkim dać wszystko, bez ryzyka i obawy, iż ostateczny rachunek nie będzie deficytowy, i że nie zabraknie dochodu społecznego na jego pokrycie. Igrano poprostu z dogmatami i doigrano się oczywiście katastrofy, jakiej się nigdy nawet nie wyobrażało.

Bardzo też słusznie stwierdza sprawozdanie, że:

„Jeśli Europa nie może się szybko uporać z kryzysem, to głównie między innymi przyczynami też i dlatego, że po wojnie nadmiernie rozbudowano ochronne ustawodawstwo społeczne przepojone duchem socjalistycznym” (*podkreślenie nasze. Red.*)

Aby odwrócić uwagę społeczeństwa od bankrutstwa doktryny socjalistycznej, sztandarowi mężowie tej doktryny starają się dziś jeszcze — z wielkim tupetem, ale nieudolnie — udowodnić światu, że to nie socjalizm zbankrutował, ale przeciwnie zbankrutował i to z kretelem kapitalizm prywatny.

Ustawodawstwo powojenne, a szczególnie podatkowe i socjalne zionie duchem socjalistycznym i jest skierowane przeciwko swobodzie ruchów jednostki, przeciwko swobodnej grze popytu i podaży. Jest poprostu nastawione tak, żeby wyeliminować z życia zbiorowego samodzielnego przedsiębiorcę, albo conajmniej stworzyć z niego urzędnika, spełniającego tylko pewne z góry określone czynności, za łaskawie przyznane mu prawo zarobkowania jedynie tyle, by za swoje ryzyko, inicjatywę i bezgraniczną pracę, mógł ostatecznie pokryć koszty wegetacji. Owoce zaś jego wysiłku zabiera bezceremonjalnie państwo. Gdy jednak przedsiębiorca wyczerpie się z sił, wolno mu zakończyć żywot w taki, czy inny sposób. Dla niego nie stwarza się żadnej instytucji ratunkowej; jest on poprostu wyjęty z pod prawa ochronnego; jest zdany na własne siły zachowawcze i na łaskę losu.

Podatki i świadczenia socjalne państwo czerpie nie z czystego dochodu gospodarki narodowej, lecz czerpie je już z substancji kapitałowej. Daniny te są bowiem większe niż czysty dochód, co w zorganizowanym społeczeństwie jest rzeczą niedopuszczalną i prowadzi musi do katastrofy.

Słusznie domaga się sprawozdanie: „Najwyższy już czas, aby raz skończyć z tą fałszywie rozumianą polityką uszczęśliwiania społeczeństwa zdobyciami społecznymi, jeśli te w konsekwencji prowadzą do niechybnej zguby i nędzy. Wszelkie ustawy, które rozwój życia gospodarczego hamują, — które w skutkach doprowadzają to życie do tego, że ono karłowacieje — należy jak najrychlej znieść i zastąpić innymi zdrowszemi. Inicjatywę przedsiębiorcy, zakutą dotąd w więzy, należy znowu oswobodzić, należy czynić wszystko, aby wzajemne zaufanie wszystkich czynników, składających się na państwowość, powróciło do swego przyrodzonego prawa. Poszanowanie i wiara w zdolność jednostki jest głównym nakazem chwili. Dając zaś jednostce najwięcej swobód gospodarczych, państwo w rezultacie będzie miało najwyższe korzyści”.

Dziś walka pomiędzy „kapitałem” a „pracą” prowadzona jest przez tych, którzy ze stosunków, wytworzonych doktryną socjalistyczną, ciągną korzyści bezpośrednie; które poprostu tą drogą doszły do władzy nad masami, względnie władają aparatem administracyjnym państwa. Tłum jako taki odwraca się już wyraźnie od swych dotychczasowych przywódców i apostołów. Masy pracownicze nie wołają o jałmużnę, którą im ustawa przydziela. Masy te wołają o pracę.

Wiele jest przyczyn, które złożyły się na przeżywanie kryzysu światowy. Ale niepoślednie miejsce wśród nich zajmuje powojenne ustawodawstwo socjalne, które z jednej strony pozbawiło świat pracy swo-

body, a z drugiej narzuciło nadmierne ciężary na życie gospodarcze.

Sprawę płac robotniczych oświetla sprawozdanie w sposób następujący.

Jeszcze w roku 1930, mimo pogłębiającego się wówczas kryzysu światowego i silnego odbicia się tego kryzysu na rynku polskim, przemysłowcy bronili stałości płac zasadniczych, wychodząc ze słusznego założenia, że trudności gospodarcze, wynikające ze spadku konjunktury, kurczenie się produkcji, obrotu i t. d., należy dopiero w ostatnim etapie zwalczać obniżaniem płac zarobkowych.

Płace zarobkowe bowiem są nie tylko czynnikiem kosztów produkcji, ale, co ważniejsze, są czynnikiem siły kupczej konsumentów, którymi w pierwszej linii są przecież pracownicy. Związki zawodowe — rzecz zrozumiała — widzą w płacy zarobkowej wyłącznie tylko czynnik siły kupczej, nie troszcząc się o jego drugie znaczenie gospodarcze. Ale nie tylko związki zawodowe hołdują mniemaniu, że płace zarobkowe są wyłącznie czynnikiem siły kupczej i nie tylko one sprzeciwiają się obniżkom płac. Mamy dużo dowodów na to, że wysoko postawione czynniki polityczne dzielają to samo zdanie.

Byłoby rzeczą nad wyraz niebezpieczną, gdybyśmy chcieli nie zwracać zupełnie uwagi na płace jako na czynnik kosztów produkcji. Zadaniem warsztatu pracy jest nie tylko produkowanie towarów, ale produkowanie za taką cenę, aby towar znalazł jak najwięcej nabywców. Po drugie, co jest bodajże rzeczą najważniejszą, warsztat pracy dąży do zatrudniania jednocześnie jak największej rzeszy robotników. Pojmując zadanie swoje w ten sposób, przedsiębiorca nie może usztywniać płacy, lecz musi ją trzymać zawsze w skali ruchomej. Płace i inne koszty produkcji muszą pozostawać w pewnym naturalnym stosunku do siebie, mogą dochodzić tylko do takiego poziomu, aby nie zakłócały harmonii, aby nie stały w dysproporcji do reszty współczynników ceny towaru.

Jedyną koncesję, jaką przedsiębiorca może zrobić na rzecz pracownika-konsumenta, jest ta, że obniżenie płac nastąpi dopiero po poprzedzającym je obniżeniu ceny towaru.

W dalszym ciągu sprawozdanie zaznacza, że pomimo przeprowadzenia redukcji płac robotnik nie jest realnie poszkodowany, gdyż w okresie od 1927 roku wskaźnik kosztów utrzymania obniżył się o 23%.

Omawiając próby rewizji ustawodawstwa socjalnego, jakie obserwujemy w ostatnich czasach, pisze sprawozdanie:

„Teraz, gdy błędną polityką doprowadzono życie gospodarcze nad przepaść, zaczyna nareszcie budzić się zdrowy rozum także w mózgach dotąd zakutych dla pojęć prostych. W okresie sprawozdawczym byliśmy świadkami nawrotu z błędnej drogi zbyt szybkiego postępu w różnych państwach, a szczególnie w Niemczech, które należy uważać za kolebkę urządzeń społecznych. Cofanie się jest operacją bolesną, upokarzającą poniekąd, ale, niestety, konieczną i niema czego żałować, że świat pracy musi zrobić kilka kroków wstecz w swym postępie, jeśli skutki tego nawrotu będą dla społeczeństwa w przyszłości zba wiennie. W Polsce zaś doczekaliśmy się dopiero w ostatnim czasie pierwszej próby złagodzenia ciężarów socjalnych. Próbą tą są wniesione projekty ustaw o zmianie przepisów o czasie pracy w przemyśle

i handlu, o urlopach, o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. We wniesieniu tych projektów przebija wszakże brak szczerości projektodawców, bo korzyści gospodarcze wynikające z jednych przedłożeń pragnie się unicestwić z naddatkiem innym przedłożeniem. Uchwalenie projektów ulgowych uwarunkowano, niestety, uchwaleniem ustawy ubezpieczeniowej, która wprowadza między innymi obowiązek ubezpieczenia robotników na wypadek inwalidztwa i starości na całym terenie Polski, gdzie dotąd tem ubezpieczeniem były objęte województwa poznańskie, pomorskie i śląskie“.

W końcu pisze sprawozdanie:

„Należałoby życzyć, aby projekty o czasie pracy i o urlopach doczekały się jednak jak najrychlejszego urzeczywistnienia, bo one chociaż w drobnej części mogą przynieść warsztatowi pracy pewne rzeczywiste ulgi. Ale wytworzone ostatnio nastroje w rządzie i w ciałach ustawodawczych budzą obawę, że odroczenie tych przedłożeń do sesji jesiennej jest równoznaczne z odroczeniem ich ad calendas graecas, albo, że przedłożenia te będą tymczasem tak zmienione, że dla życia gospodarczego przewidywane ulgi zamienią się na dodatkowe ciężary. Żyjemy w okresie nieprawdopodobnych możliwości, więc i taki zwrot sprawy nie jest wykluczony“.

KURSY NAJWAŻNIEJSZYCH PAPIERÓW NA GIEŁDZIE NOWOJORSKIEJ.

Miarą natężenia przeżywanego kryzysu jest stan kursów akcji najważniejszych koncernów amerykańskich na giełdzie nowojorskiej.

Poniżej podajemy zestawienie kursów akcji w latach 1929, 1931 i 1932 (kurs w dolarach za 100 dolarów nominalnej wartości).

	Najwyższy kurs w roku 1929	1931	kurs z dn. 8 kwietnia 1932 r.
U. S. Steel Corporation . . .	261 ³ / ₄	152 ³ / ₈	33 ³ / ₈
General Electric Corporation .	403	54 ³ / ₄	14 ⁷ / ₈
General Motors Corporation .	91 ³ / ₄	48	12
American Telephone Corp. . .	310 ¹ / ₄	201 ³ / ₄	106 ¹ / ₄
International Telephone Corp.	149 ¹ / ₄	33 ³ / ₈	4 ³ / ₄
Radio Corporation	114 ³ / ₄	27 ¹ / ₂	5
Westinghouse Electric Corp. .	292 ³ / ₈	107 ³ / ₄	22 ¹ / ₈
American Power Corporation .	199	51 ³ / ₄	7 ¹ / ₄
Western Union Corporation .	272 ¹ / ₄	150 ³ / ₄	31 ¹ / ₈
Anaconda Copper Mining Corp.	140	43 ¹ / ₄	4 ³ / ₈
Standard of New-Jersey . . .	83	52 ¹ / ₂	26
Bethlehem Steel Corporation .	140 ³ / ₄	70 ³ / ₈	13 ¹ / ₄
Allied Chemical Corporation .	354 ³ / ₄	182 ³ / ₄	65 ³ / ₈
E. I. Dupont De Nemours & Co	231	107	38 ³ / ₈
New-York Central Company .	256 ¹ / ₂	132 ¹ / ₄	21 ¹ / ₄
Pennsylvania Mining Corp. .	110	64	12 ³ / ₈
Chrysler Motors Corporation .	135	25 ³ / ₄	9
Montgomery Ward Corp. . .	156 ⁷ / ₈	29 ¹ / ₄	6 ³ / ₄

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Niemiecki handel zagraniczny maszynami w czwartym kwartale roku 1931. Obroty handlu zagranicznego Niemiec w dziale maszynowym utrzymały się w IV kwartale 1931 roku mniej więcej na poziomie poprzedniego kwartału. Suma obrotów, która wyniosła w omawianym okresie 314 milionów marek, jest mniejsza o 2,8% wagowo, a o 1,4% wartościowo od wyników III kwartału r. ub.

Import maszyn spadł w IV kwartale 1931 r. w porównaniu z poprzednim kwartałem o 26% wagowo, a o 20% wartościowo; w porównaniu z ostatnim kwartałem 1930 roku import w tym samym okresie r. 1931 wykazuje spadek o 15% wagowo i wartościowo.

Eksport maszyn wyniósł w IV kwartale 1931 r. 166 600 tonn wartości 298 milionów marek. Cyfry te wykazują w porównaniu z III kwartałem 1931 r. wzrost wagowy o 4%, a wartościowy o 0,5%. Natomiast w porównaniu z IV kwartałem 1930 roku widać zmniejszenie eksportu, które wynosi 8% wagowo i 11% wartościowo.

Jako znamienne podkreślić trzeba to, że największe rezultaty osiągnęła działalność eksportowa niemieckiego przemysłu maszynowego w ostatnim miesiącu 1931 r., to jest w grudniu.

Poniżej podajemy cyfry handlu zagranicznego Niemiec w ostatnim kwartale 1931 r. pod względem ilościowym i wartościowym.

	Przywóz		Wywóz	
	Tonny	Tysiące marek	Tonny	Tysiące marek
Obrabiarki	426	1 292	47 781	85 345
Maszyny włókiennicze	830	2 487	11 509	28 757
Maszyny rolnicze	910	1 140	4 296	4 624
Parowozy	40	18	2 366	2 397
Silniki	754	1 774	17 000	35 448
Pompy, kompresory i t. p.	216	765	9 067	20 461
Maszyny do przem. hutniczego	—	—	—	—
Podnośniki i przenośniki	212	170	23 665	28 471
Maszyny dla przem. graficznego	221	729	9 013	19 097
Maszyny dla przemysłu spożywczego i chemicznego	88	146	2 856	4 289
Maszyny dla kopalni	84	95	11 551	11 151
Inne maszyny i części maszyn	1 711	7 573	27 492	57 852
Aparaty	—	—	—	—
Razem	5 492	16 189	166 605	297 892
Nieobrobione części maszyn, okrętów i t. d.	1 144	681	4 205	2 284
Kotły parowe i wyroby kotlarskie	165	274	24 621	18 502
Pojazdy	1 350	3 718	22 147	37 465

Porównując wyniki handlu zagranicznego Niemiec w dziale maszynowym w latach 1927 — 1931, otrzymujemy następujące zestawienie (w milj. marek):

	1927 r.	1928 r.	1929 r.	1930 r.	1931 r.
przywóz	173	197	173	135	84
wywóz	960	1 169	1 428	1 429	1 137
nadwyżka wywozu	787	972	1 255	1 294	1 053

Projekt zlikwidowania ubezpieczenia na wypadek bezrobocia w Niemczech. „L'Usine Belge“ w numerze z dnia 16 b. m. pisze:

„Zdaje się już nie ulegać wątpliwości, że zasada ubezpieczeń na wypadek bezrobocia zostanie porzucona w Niemczech, gdzie dwie trzecie bezrobotnych otrzymuje obecnie zapomogę. Według teraźniejszego systemu przewiduje się w roku 1932/33 wydatek na zapomogi, sięgający 3,3 miliardów marek; ciężar ten należy bezwarunkowo zmniejszyć.

Pomiędzy projektami zmiany obecnego ustroju ubezpieczeniowego zwraca na siebie uwagę projekt Deutsche Bergwerks Zeitung, polegający na tem, że pomoc niezbędną byłaby udzielana tylko bezrobotnym

będącym w istotnej potrzebie; zasiłki byłyby zmniejszone do 45 marek miesięcznie (w roku 1931 wypłacono 60 do 70 marek miesięcznie). D. B. Z. proponuje, aby prowadzenie projektowanej pomocy powierzono było urzędowi pośrednictwa pracy.

Plan Deutsche Bergwerks Zeitung pozwoliłby na zaoszczędzenie w bieżącym roku operacyjnym 900 milionów marek, w konsekwencji czego składki na ten cel mogłyby być znacznie niższe.

Bilans Koncernu Felten & Guilleaume. Austriacki Koncern Felten & Guilleaume Kabel, Stahl- und Kupferwerke A. G. ogłosił swój bilans na 1931 rok. Jak wynika z bilansu, Koncern dał 1,2 miliona szylingów czystego zysku. Dywidenda wyniesie 8%.

W 1930 roku czysty zysk wyniósł 1,77 milj. szylingów, a dywidenda 12%.

United States Steel Corporation w 1931 roku. Jak wiadomo, United States Steel Corporation jest największym w świecie koncernem stalowym.

Rezultaty prac tego koncernu w 1931 roku wykazują znaczne pogłębienie się kryzysu. Produkcja, która osiągnęła w tym roku 7 190 000 tonn, wykazuje w porównaniu z 1930 r. zmniejszenie o 38%. W stosunku do normalnej zdolności produkcyjnej produkcja w 1931 r. wykazuje spadek o 65,6%.

Pomimo to pozycja koncernu jest nadal mocna. Wykazane rezerwy wynoszą jeszcze 421 milionów dolarów (w 1930 roku było 471 milj. dol.).

Nowa organizacja zbytu amerykańskiego przemysłu maszynowego. Podług „Iron Age“ cztery amerykańskie fabryki maszyn stworzyły specjalną organizację zbytu pod firmą: „The Bryant Machinery Engineering Co“ w Chicago. Fabryki te dostarczają maszyny do obróbki metali. Sprzedaż i przyjmowanie zamówień obejmuje obecnie to nowotworzone towarzystwo. W niektórych okręgach U. S. A. będzie ono występowało bezpośrednio jako sprzedawca, w innych jako zastępca. Wszystkie oddziały sprzedaży tych czterech fabryk będą obecnie objęte przez tę nową firmę.

Utworzenie syndykatu eksportowego fabryk maszyn rolniczych we Francji. Z inicjatywy francuskiego związku producentów maszyn rolniczych utworzony został syndykat eksportowy maszyn rolniczych. Jak podaje niemiecka prasa fachowa, główne wysiłki syndykatu pójda w kierunku opanowania rynków bułgarskiego i niemieckiego.

Działalność Tow. Akc. Fried. Krupp w Essen za 1930/31 r. Ze względu na znaczenie koncernu Kruppa w przemyśle metalowym Niemiec, podajemy poniżej wyciąg ze sprawozdania tej firmy, dającego charakterystyczny obraz wzrastania kryzysu przemysłowego w Niemczech.

Rok 1930/31 przyniósł temu Towarzystwu dalsze kurczenie się obrotów, zamykanie zakładów i konieczność redukcji liczby zatrudnionych. Pod przemożnym działaniem tych czynników omawiany rok dał straty jako jedyny rezultat gospodarczy.

Położenie kopalni węgla było identyczne z ogólnym położeniem górnictwa całego zagłębia Ruhry, a więc pogorszało się ono z miesiąca na miesiąc. Wydobycie węgla i rudy w kopal-

niach Towarzystwa i wytwórczość koksu wykazuje następujące zestawienie (w tonnach):

Lata operacyjne	Węgiel	Koks	Ruda
1928/29	8 001 543	2 500 658	745 261
1929/30	7 795 047	2 433 533	709 423
1930/31	6 139 802	1 633 708	338 958

Pozostałe zakłady Tow. zostały dotknięte kryzysem w analogicznym stopniu. Szczególnie ucierpiąca stalownia w Essen, która musiała zredukować przeciętną roczną wytwórczość w poszczególnych zakładach o 50%, a w kuźni i walcowni nawet o 65% zdolności produkcyjnej.

Wytwórczość wielkich pieców, stalowni i walcowni przedstawia się następująco (w tonnach):

	Surówka	Stal	Wytwory
	żeliwna	surowa	walcownicane
1928/29	1 292 440	1 587 332	1 159 524
1929/30	1 307 211	1 366 135	1 023 417
1930/31	933 772	1 111 889	815 932

Obciążenia podatkowe wskutek zmniejszenia się obrotów, zamiast się zmniejszyć, zwiększyły się. Wynosiły one w omawianym 1930/31 roku 5,10 RM na 100 RM obrotu, wobec 4,23 w roku poprzednim i 3,70 RM w 1928/29 r.

Liczba zatrudnionych w zakładach Tow. w roku sprawozdawczym dalej się zmniejszyła. Wynosiła ona łącznie z siostrzanymi przedsiębiorstwami w dniu 30 września 1931 r. razem 44 107 osób, w roku poprzednim — 57 541, w 1928/29 r. — 68 062. W należących do koncernu zakładach przemysłowych i handlowych pracowało 12 750 osób (w poprzednim roku 17 700 i w 1929 r. — 21 700 osób). W nowym roku nastąpi dalsza redukcja w Tow. o 4 600 osób, a w zakładach koncernowych o 1 500 zatrudnionych.

Nadwyżka obrotowa zakładów, po potrąceniu kosztów handlowych i kosztów zarządu oraz po dokonaniu odpisów w wysokości 14 863 780 RM, wyniosła 20 382 176,28 RM, do tego dochodzą różne wpływy na sumę 7 245 179,94 RM, co daje razem 27 627 356,22 RM. Wydatki przedstawiają się następująco: podatki—13 540 366,97 RM, ubezpieczenia urzędników i robotników—11 132 734,69 RM, wydatki dobrowolne na cele użyteczności społecznej — 4 001 102,14 RM. Procenty, szkody w górnictwie, odpisy na papierach wartościowych, patenty, licencje i drobniejsze wydatki pochłonęły 9 837 340,74 RM, razem wydatki wyniosły 38 511 544,54 RM; ostatecznie strata łącznie ze stratą z roku 1929/30 wyniosła 13 415 732 57 RM. Suma ta ma być pokryta w ten sposób, że 9 000 000,00 RM będzie odpisane z rezerw na utrzymanie zakładów, a 4 415 732,57 RM ma być przeniesione na następny rok rachunkowy.

O POMOC DLA BEZROBOTNYCH POLAKÓW WE FRANCJI.

Rada Organizacyjna Polaków z Zagranicy, której przewodniczy Marszałek Senatu, wszczęła akcję ratowniczą pomocy bezrobotnym i pozbawionym środków do życia wychodźcom polskim we Francji.

Ofiary kierować należy do Biura Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy, Warszawa, ul. Koszykowa 6a, m. 1, tel. 8-75-79. Konto w P. K. O. 13414.

UTWORZENIE ZWIĄZKU WIERZYCIELI WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO.

Z inicjatywy grona kupców łódzkich — pod przewodnictwem Podstarszego Zgromadzenia Kupców m. Łodzi — utworzony został Związek Wierzycieli Województwa Łódzkiego w Łodzi z siedzibą przy ul. Piotrkowskiej № 96.

Związek ma na celu ochronę wierzycieli wogóle, w szczególności zaś ochronę wierzycieli w upadłościach, nadzorach i układach pozasądowych, oraz dopomaganie wierzyтелям do

osiągnięcia możliwie najkorzystniejszego zaspokojenia swoich pretensyj, nadto dopilnowanie, aby warunki układowe dawały należyłą gwarancję i zostały przez dłużnika w odpowiednich terminach wykonane. Do wspólnej akcji Związek będzie łączył wierzycieli w poszczególne grupy.

NOWE KSIĄŻKI W JĘZYKACH OBCYCH.

Ukazała się w handlu książka p. t. „Hilfsbuch für den technischen Aussenhandel“ układu dr. inż. E. Kurt Lubowsky, wydawnictwo Związku Niemieckich Inżynierów. Berlin, 1931. Str. 808, cena zł 91,45.

Jest to zbiór około 450 wskazań, o jakie dane należy zapytać klienta, ażeby złożyć mu jaknajlepiej sformułowaną ofertę przy sprzedaży maszyn, urządzeń i różnych artykułów technicznych. Książka wydana jest w językach niemieckim, angielskim, francuskim i hiszpańskim do użytku tych, którzy pragną umieścić swój towar na rynku cudzoziemskim lub w tem pośredniczą. Książka ma na celu ułatwienie transakcyj eksportowych, które często nie udają się wskutek niewłaściwego sformułowania ofert, nieodpowiadających życzeniom zainteresowanej strony.

Prócz tego książka zawiera różne tablice obliczeniowe, dotyczące monet, miar, czasu, wiadomości klimatycznych i t. p., które są potrzebne w stosunkach międzynarodowych.

Omawiana książka stanowi pierwsze wydanie, które ma być w użyciu skontrolowane i następnie uzupełnione.

Książka jest do przejrzania w zbiorach Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego.

POLSKI SYSTEM URZĄDZEŃ DYMOCHEŁONNYCH.

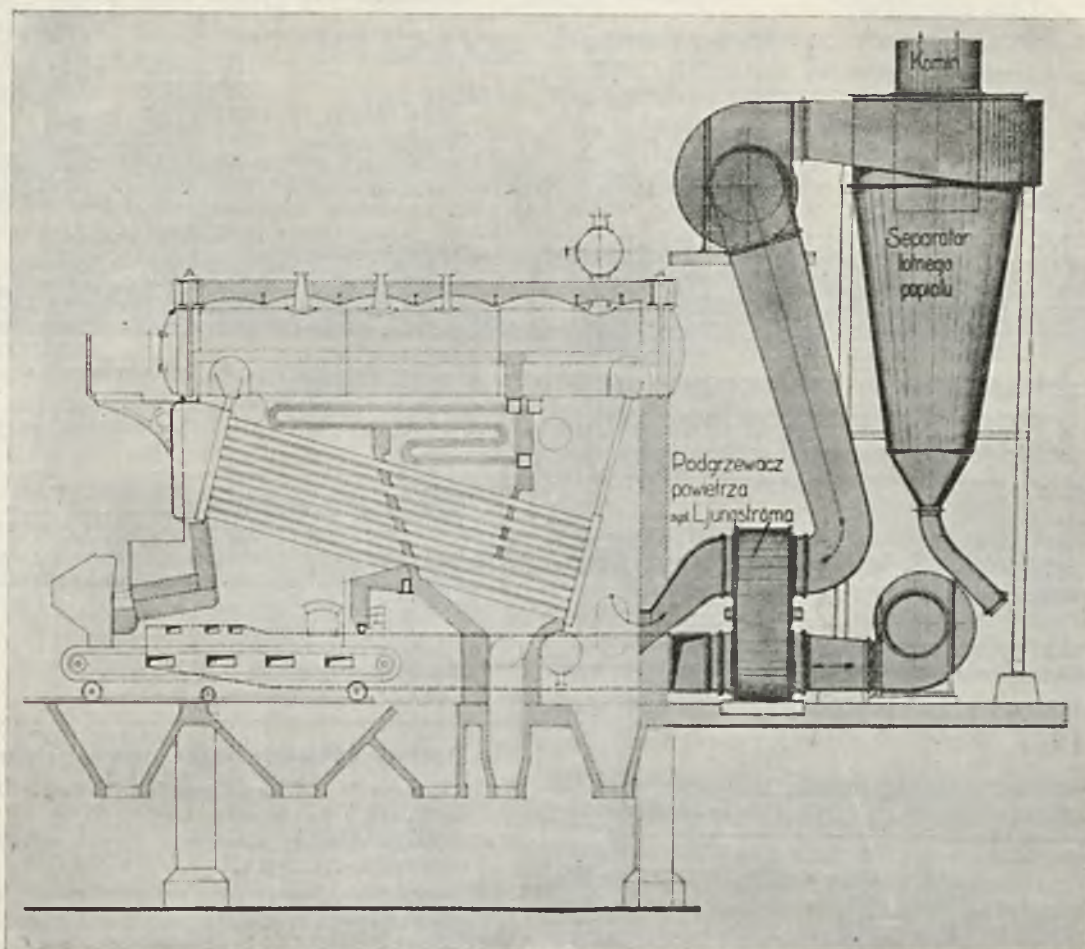
Ludność miast i ośrodków przemysłowych w Polsce narażona jest na bardzo szkodliwe działanie odłotów kominowych, a mianowicie: popiołu, sadzy i dymu, które zanieczyszczają otaczające powietrze. Większość tych zanieczyszczeń pochodzi z palenisk przemysłowych: elektrowni, fabryk wszelkiego rodzaju, hut i t. p.

W naszych warunkach szczególnie szkodliwymi są sadze i popioły, zatrzymujące powietrze. Osad sadzy zawiera kilka procent smoły, od 20 do 30% węgla i znaczną ilość popiołu, a nadto kwasy żrące, które tak mocno przywierają do powierzchni, na którą sadza opadnie, że niszczą żelazo, marmur, cement i kamień. Pod wpływem sadzy kruszeje też cegła i wapno, które traci znaczną część swej własności spajania cegieł.

Szczególnie szkodliwymi są sadze dla człowieka. Stwierdzono dalej, że ludzie wchłaniają w siebie wraz z cząsteczkami sadzy daleko więcej trucizn, niż z jakimikolwiek przymieszkami, zawartymi w pożywieniu codziennym. Przedostając się do płuc i do kiszek, trujące cząsteczki sadzy wywołują choroby płuc i oskrzeli, biegunkę i wreszcie objawy zatrucia organizmu.

Zagadnienie oczyszczania odłotów kominowych, popiołu i sadzy jest pilnie badane na Zachodzie Europy i w Stanach Zjednoczonych Am., szczególnie w związku z powstawaniem wielkich okręgowych centrali elektrycznych, pracujących na paleniskach pyłowych. Ponieważ przy tych paleniskach do 60% popiołu zawartego w węglu ulatywało przez kominy, co wynosiło często do kilkunastu tonn dziennie, przeto odpopielenie stało się koniecznym.

To też szereg znanych higienistów, fizyków i biologów, jak prof. Rubner, Cohen, Ramsay, Ascher, Wolff, Rafinesque, Owens, von Reden, Ost, Wislicenus, Swain, a ostatnio Instytut badań naukowych Mellona w Pittsburgu zbadał istotę szkodliwych oddziaływań pyłów

i sadzy na życie ludzkie i życie fauny i flory oraz na uszkodzenie gmachów.

Uczni ci wskazali też drogi naprawy, a korzystając z tych prac badawczych, szereg wynalazców opracował urządzenia, które z mniejszym lub większym powodzeniem usuwają zanieczyszczenia odlotów. Przemysł krajów kulturalnych pod naciskiem urzędów zdrowia publicznego od początku obecnego stulecia zapatruje swe zakłady w tego rodzaju urządzenia.

W Polsce jako pierwszy wprowadził ten dział techniki inż. A. Brodziej-Lipiński, który po dwudziestoletniej działalności w Szwajcarii i na Zachodzie opracował własny system oczyszczania odlotów kominowych, zaś obecnie w porozumieniu z Fabryką „Compensator“ w Warszawie przystępuje do produkcji krajowej urządzeń dymochłonnych.

Instalacje odpylające, oparte na wynalazkach Inż. Brodziej-Lipińskiego, odznaczają się tem, że prócz spełniania zasadniczego zadania — oczyszczania odlotów kominowych — dają znaczne oszczędności w kosztach ruchu zakładów przemysłowych. Oszczędności te wynoszą od 7 do 22% kosztu zużywanego paliwa, wobec czego inwestycje odpowiednich urządzeń amortyzują się w rok lub kilka lat. Uzyskiwane oszczędności są naturalnie stałe, t. j. po umorzeniu kosztów instalacji przemysłowiec korzystać będzie w dalszym ciągu ze stałego obniżenia swych kosztów własnych.

Ten moment należy specjalnie podkreślić, gdyż wobec dzisiejszego ciężkiego położenia gospodarczego, jedynie te inwestycje mogą znaleźć uznanie, które sa-

me przez się i to w niedługim czasie zdolne są zamortyzować koszty budowy i w przyszłości dać zyski.

Urządzenia systemu inż. A. Brodziej-Lipińskiego znalazły zastosowanie w następujących przedsiębiorstwach zagranicznych i krajowych: najnowsza na kontynencie „Zachodnia“ Elektrownia B. E. W. A. G. w Berlinie, Szwajcarskie Koleje Związkowe — instalacja dymochłonna na węzłowej stacji kolejowej Arth-Goldau, Vereinigte Cementfabriken Rozloch A. G. Szwajcaria, Zygmunt Poradowski — Cegielnia Kołbiel ok. Mińska Mazowieckiego, Zakłady Ceramiczne „Pustelnik“ i wiele innych.

Produkcja urządzeń dymochłonnych systemu inż. A. Brodziej-Lipińskiego została podjęta jak już zaznaczyliśmy przez Fabrykę „Compensator“ — W. Maciejewski i S-ka, która jest członkiem Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. O bliższe wiadomości należy zwracać się bezpośrednio do Zarządu Fabryki „Compensator“ Warszawa, Wola, ul. Św. Stanisława 1/3, telef. 618-72 i 334-65.

SŁOWNICTWO NARZĘDZIOWE

W administracji „Przemysłu Metalowego“ jest do nabycia kilka oprawnych w płótno egzemplarzy Ilustrowanego Słownika Narzędziowego. Wydawn. Centr. Zakł. Zaop. Saperskiego (1927).

Cena egzemplarza zł 7,50

NOTATKI.

Walka z pracą. W dniu 8 kwietnia bieżącego roku minęło 10 lat od ukazania się pierwszego numeru „Przemysłu Metalowego”. Zastrzawszy do tego numeru, zobaczyliśmy notatkę, zawierającą wyjątek z artykułu ś. p. prof. Zygmunta Straszewicza w „Gazecie Warszawskiej” z dn. 27 marca 1922 r. pod powyższym tytułem. Z notatki tej przytaczamy następujące słowa Niezapomnianego Propagatora wiedzy i pracy:

„Dziwnie układają się sprawy na tym bożym świecie. Próżnować wolno, ile kto chce. Próżniak nie podlega żadnym formalnościom, regulującym jego próżnowanie, ale gdy ktoś zapragnie pracować, ha! — to rzecz ta odrazu wzbudza podejrzenie i mobilizuje się zastępy urzędów, aby dać baczenie na takiego oryginała”.

W ciągu ubiegłych dziesięciu lat ten dziwny stan rzeczy tylko się pogorszył. W Polsce niema przymusu pracy; nie wymaga się jej nawet od bezrobotnych, pobierających zasiłki. Jest natomiast — obwarowany karą — przymus próżnowania. Za zatrudnienie pracownika, z jego *dobrowolną zgodą*, poza skąpo wymierzonym czasem, grozi pracodawcy areszt do 3-ch miesięcy (p. art. 18 ustawy o czasie pracy).

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 21. IV. 1932 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	984
Antymon	648	Ołów miękki	376
Cyna standard	3602	Nikiel	—
Cynk hutniczy	411	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1146	Srebro za 1 kg	76

Ceny metali w Warszawie.

Dom handlowy A. Gepner notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach za kg zł	5,25
Ołów hutniczy	0,75
Cynk hutniczy	0,80
Antymon	1,35
Aluminium hutnicze	3,50
Błacha miedziana	3,10—3,50
Błacha mosiężna	2,70—3,80
Błacha cynkowa	1,13
Nikiel w kostkach	8,—

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwyczajna	zł 8,80	Cegła kotłowa normalna	zł 20,50
Cegła kopolakowa normalna	„ 14,30	Cegła kotłowa fasonowa	„ 23,—
Cegła kopolakowa fasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8,—
			i „ 1050

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje od d. 1.V.1928 cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 350 złotych+2%.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V.29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram

Cena blachy cynkowej.

Biurow Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz . . . zł. 954,50 za 1 000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t.
od 5 t. zł. 976,— za 1 000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. 1019,50 za 1 000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. 1063,— za 1 000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 1. I. 1932. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Błacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711×1422×0,45 mm. 1 zł. 05 gr.

711×1422×0,50 mm. 1 „ 00

2000×2000×0,50 mm. 1 „ 07

Błachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązania.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

13604. *Siemens & Halske Aktien-Gesellschaft i Wilhelm Kroll* Stop.
13637. *Energy Research Company*. Sposób wytwarzania stopów miedziano-żelaznych.
13619. *Józef Giza*. Samoczynne przymocowanie szyn pod wpływem własnego ciężaru.
13525. *Franz Schmied*. Urządzenie do samoczynnego wprowadzania liny w widełki przy kolejkach o napędzie linowym.
13553. *Artur Lange*. Poduszka fałdowana z odpadków przędzy do wypełniania maźnic wagonowych lub parowozowych oraz sposób jej wyrobu.
13609. *Eisen- und Stahlwerk Walter Peyinghaus*. Dwudzielna maźnica o smarowaniu górnem, umieszczona z wewnętrznej strony koła pojazdu.
13542. *Ewald Röber*. Urządzenie do zwalniania walców walcarki mimośrodowej od pracy cofania drążka posuwowego.
13706. *Fernand Favier*. Sposób wyrobu rur żebrowych o żebrach nasuniętych równolegle oraz maszyna służąca do tego celu.
13478. *Carl Thiel*. Sposób wyrobu przedmiotów metalowych, zwłaszcza łyżek z materiału taśmowego.
13702. *Rohde & Dörrenberg*. Urządzenie walcownicze do wyrobu wiertel spiralnych.
13656. *Inventia Patent-Verwertungs-Gesellschaft*. Odkurzacz napędzany zapomocą elektryczności.
13600. *Union Chimique Belge, Société Anonyme*. Urządzenie do studzenia koksu.
13703. *Julius Pintsch Aktiengesellschaft*. Sposób wyzyskania wody otrzymywanej przy dystalacji.
13688. *Adelson Abrassart*. Sposób i urządzenie do dystalacji materiałów zawierających węgiel.
13585. *Michail Nikolayewitsch Korelin*. Sposób wydobywania torfu.
13653. *David Werner Berlin i Josua Amandus Brinck*. Urządzenie do zwęglania na mokro torfu i innych materiałów drzewnych.
13614. *Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie*. Chłodnica dla gazów.
13559. *Ludwig Erenyi*. Sposób usuwania i zapobiegania tworzeniu się kamienia kotłowego na drodze elektrycznej.
13544. *Akciova společnost, drive Skodovy zavody v Plzni*. Urządzenie regulacyjne do turbin parowych z niestałym miejscem pobierania pary.